

3. Андрійчук В. Сучасна аграрна політика /В. Андрійчук, М. Зубець, В. Юрчишин. – К.: ІАЕ, 2006. – 278 с.

4. Геєць В.М. Цінова конкурентоспроможність чи цінова стабільність: дуалізм політики економічного зростання / В.М. Геєць // Економіка і прогнозування. – 2005. – № 4. – С. 9-31.

УДК 65.012.34

ЛОГІСТИЧНА ПІДТРИМКА РІШЕНЬ В СИСТЕМІ «РЕСУРСИ-ПРОДУКТИВНІСТЬ» АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Величко О.П., к.е.н., доцент

Дніпропетровський державний аграрний університет

Узагальнено основні цілі функціонування агрологістичної системи. Опрацьовано шляхи застосування логістичних підходів в управлінні використанням матеріальних ресурсів та продуктивністю агробізнесу.

Main purposes of functioning in agrilogistic system have been grounded. Ways of applying logistic approaches in control over the use of material resources and productivity of agribusiness have been worked up.

Постановка проблеми. Ефективне логістичне управління є одним із важливих чинників реалізації конкурентного потенціалу сучасного підприємства. Теоретико-методологічні і прикладні напрацювання підприємницької логістики активно впроваджуються в операційну та стратегічну діяльність організацій у багатьох галузях економіки. При цьому підготовка рішень у менеджменті все частіше здійснюється за допомогою моделей, що відображають особливості внутрішньовиробничих логістичних систем. Застосування відповідних моделей, як правило, вимагає значного обсягу вихідної інформації і опрацювання певних алгоритмів для оцінки і оптимального вибору серед існуючих альтернатив.

Агробізнесові формування є логістичними системами, де різні галузі або елементи технологічного процесу інтегруються в єдине ціле [1]. Одним із важливих напрямків логістичної підтримки управлінських рішень в системі аграрного менеджменту є система „ресурси (ресурсовикористання)-продуктивність”.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ровиток аналітичної парадигми, що є одними із класичних підходів до логістики як теоретичної науки, відображений у працях багатьох науковців. Серед них Д. Бауерсокс, А.М. Гаджинський, Є.В. Крикавський, М. Ліндерс, М.А. Окландер, В.І. Сергеев, В.В. Смиричинський, Д. Уотерс, Н.І. Чухрай та ін. Дослідження окремих таких проблем у сфері аграрної логістики зустрічаються у публікаціях С.А. Бєлих, Н.К. Васильєвої, Т.В. Косаревої, В.І. Перебийноса, І.Г. Смирнова та ін.

Питання ресурсного забезпечення та продуктивності аграрного виробництва стали предметом уваги В.Г. Андрійчука, В.Я. Месель-Веселяка, П.О. Мосіюка, В.Я. Плаксієнка, П.Т. Саблука, П.М. Макаренка та ін.

Разом з тим, багато теоретичних та методологічних аспектів логістичної підтримки управлінських рішень в агробізнесі залишаються недостатньо опрацьованими. В значній мірі це стосується такої важливої внутрішньови-

робничої логістичної системи як „ресурси-продуктивність”. Тому є необхідність подальшого поглиблення досліджень у цьому напрямку.

Постановка завдання. Метою досліджень стало подальше вивчення шляхів і механізмів застосування підходів логістики в процесі управління використанням виробничих ресурсів та продуктивністю агрологістичних систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Моделювання управлінських рішень у логістиці дозволяє здійснювати опис процесів та імітувати поведінку об’єкта при зміні зовнішніх і внутрішніх умов. Підтримка багатьох рішень в агрологістичних системах також здійснюється через процес моделювання за певним критерієм оптимальності.

Композиція основних цілей функціонування агрологістичної системи має бути побудована на основі логістичного міксу (7 „R-s” – продукція, кількість, якість, місце, час, споживач, витрати) та окремих особливостей формування потоків агробізнесу. При цьому логістичні витрати пропонується виділяти окремо, оскільки вони є одним із основних чинників ефективності логістичного менеджменту (рис. 1).

Варто зазначити, що у фаховій літературі немає єдиної думки щодо питання визначення ефективності функціонування логістичної системи. Найчастіше основним критерієм такої ефективності вважають мінімізацію логістичних витрат.

На наш погляд, ефективність логістичного управління необхідно оцінювати з огляду на закон максимізації прибутку (на основі аналізу граничних витрат і доходів). Згідно з цим підходом, прибуток є максимальним, як правило, не тоді, коли досягаються мінімальні витрати на одиницю продукції, а тоді, коли гранична виручка дорівнює (наближено дорівнює) граничним (маржинальним) витратам [2].

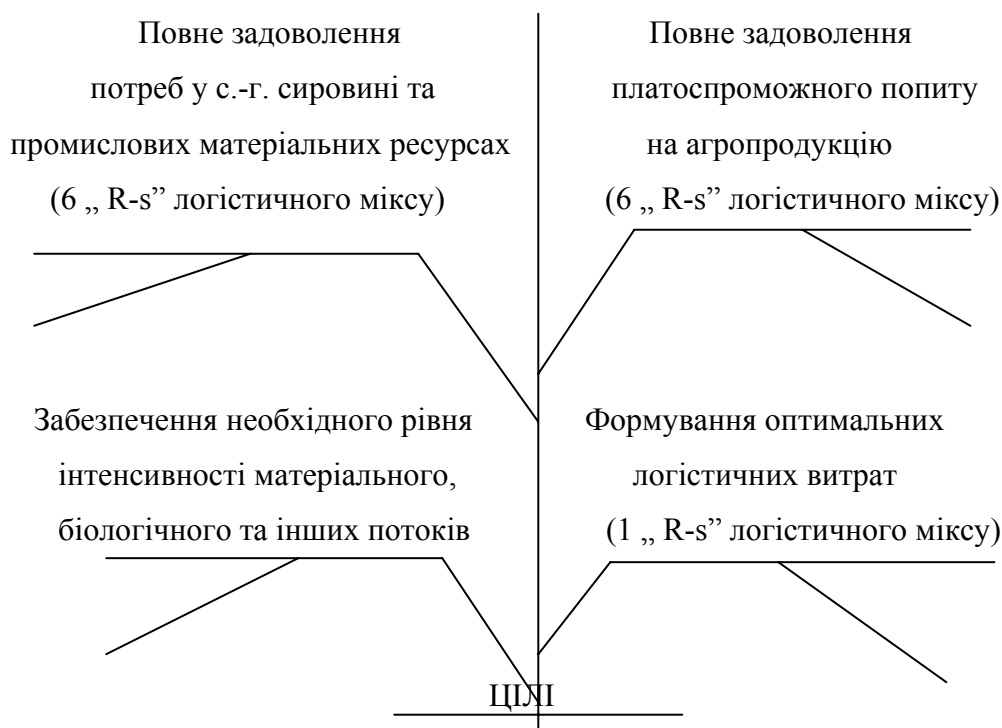

Рис. 1. „Дерево” основних цілей функціонування агрологістичної системи

Джерело: власне опрацювання

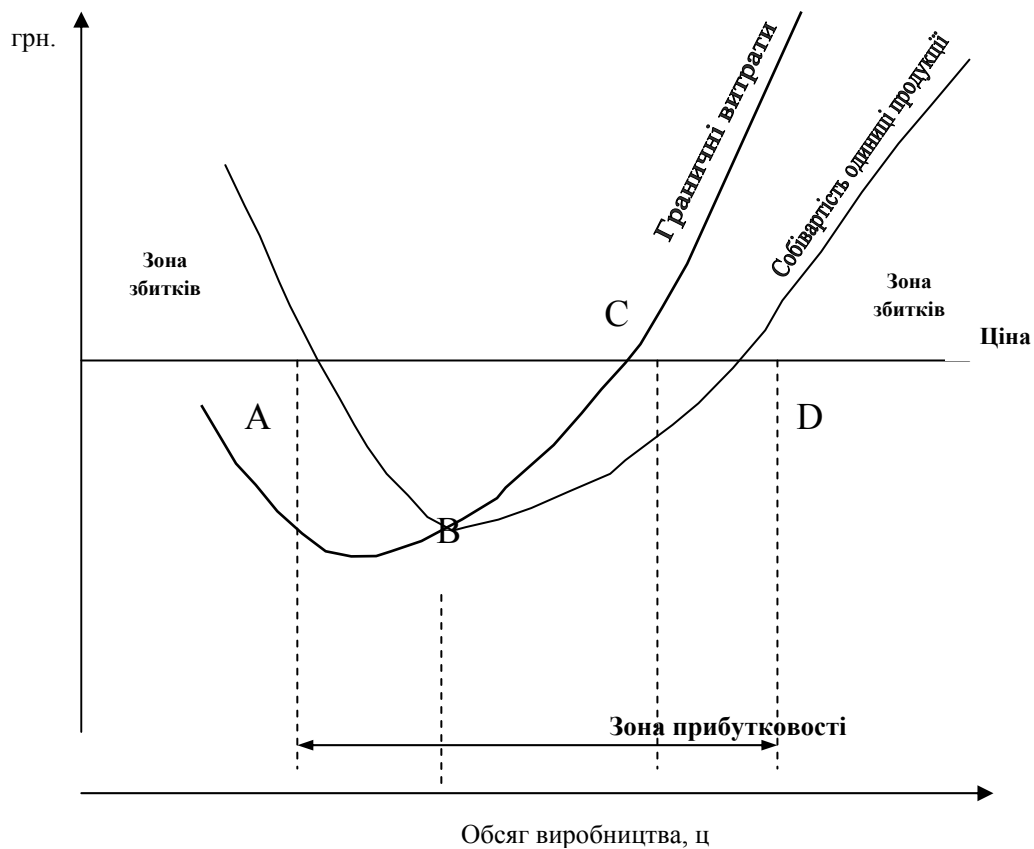
Тоді метою логістичного управління має бути не мінімізація, а саме оптимізація логістичних витрат, яка забезпечує максимізацію прибутку з одиниці обмеженого ресурсу.

На наш погляд, в агрологістичних системах матеріальні та біологічні потоки варто розглядати окремо. Головною причиною щодо виокремлення останніх є існування тут штучних і природних екосистем.

Без підтримки енергетичних потоків з боку людини в штучних екосистемах з тією чи іншою швидкістю відновлюються природні процеси, формується природна структура компонентів біоценозу і інформаційно-речовинно-енергетичні потоки між ними [3]. Такі потоки в аграрній логістиці варто розглядати під узагальненою назвою „біологічні”.

Застосування логістичних моделей в управлінні біологічними потоками можливе через систему «ресурсовикористання-продуктивність».

Потенційні можливості генетичної основи сільськогосподарських рослин і тварин визначаються рівнем розвитку біологічної науки (сорти, породи та ін.). Тому цей параметр залежить від стану селекційної роботи. Фізична обмеженість можливостей засвоєння певної генетичної структури матеріальних факторів формує закономірність, яка полягає у тому, що із нарощуванням обсягів застосування комплексу матеріальних факторів до певної межі зростає і абсолютний розмір самого результату. Однак питомий вихід продукції на одиницю ресурсу знижується (табл. 1) [4].

A – перший поріг рентабельності; B – собівартість одиниці продукції мінімальна (технічний оптимум); C – граничний доход і граничні витрати тотожні (економічний оптимум - собівартість вища за мінімальну); D – другий поріг рентабельності.

Рис. 2. Формування витрат у виробничій логістиці

Джерело: опрацьовано на основі [2]

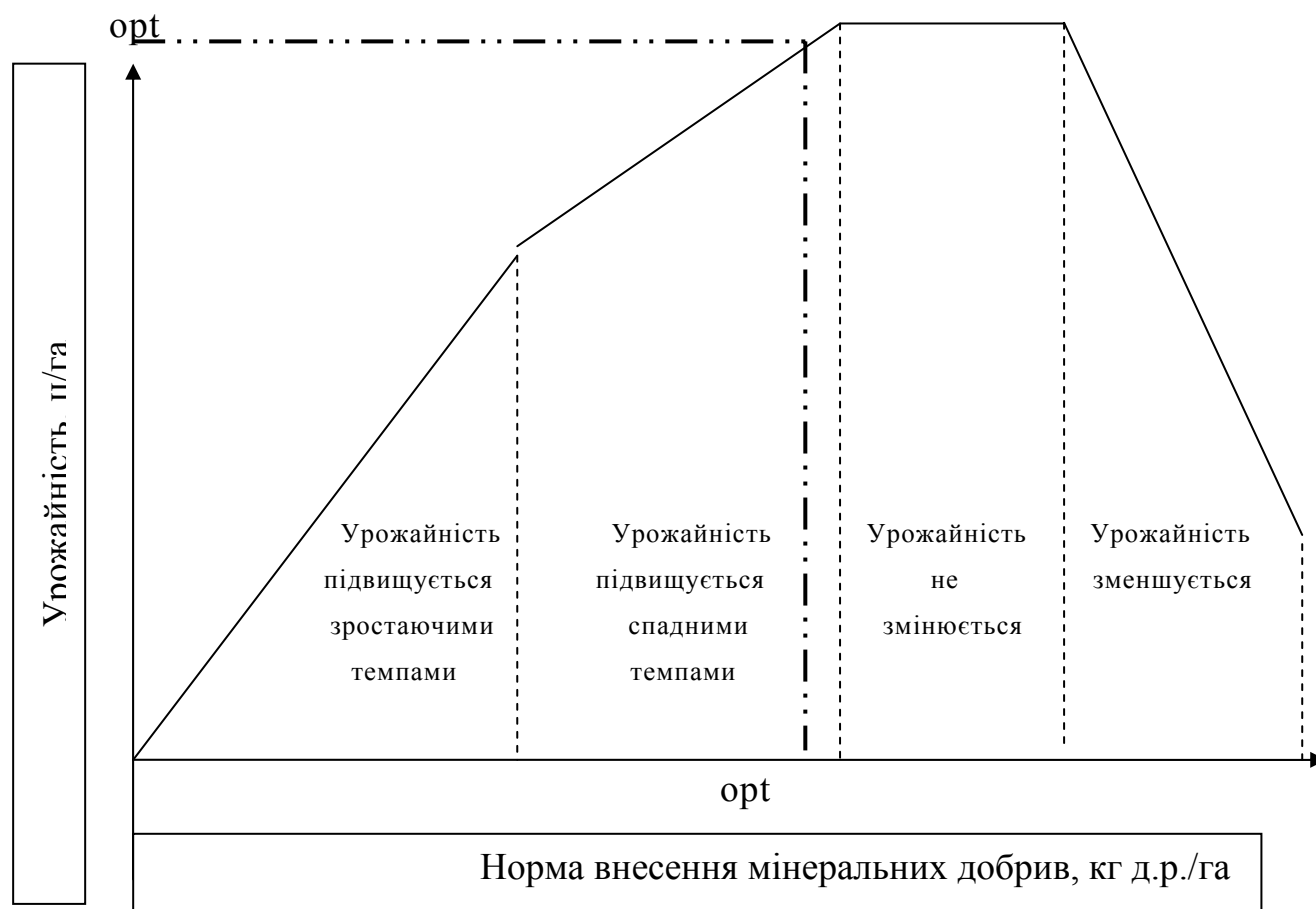
Закономірності зміни урожаю озимої пшениці та питомої ваги окупності поживних речовин ґрунту на чорноземах опідзолених Лісостепу України за даними досліджень

Показники вмісту поживних речовин, мг/100 г			Урожайність озимої пшениці, ц/га	Вихід продукції від внесення поживних речовин, ц		
азотні	фосфорні	калійні		азотні	фосфорні	калійні
5,5	4,9	5,0	24,8	4,51	5,06	4,96
11,3	9,3	10,0	28,5	2,52	3,06	2,85
16,0	15,1	15,0	32,3	2,02	2,14	2,15

Джерело: [4]

Є межа, за якою біологічний об'єкт не дає віддачі від наступної одиниці ресурсу. Це абсолютний поріг ефективності застосування такого ресурсу і він співпадає з межею генетичних можливостей рослин чи тварин. При цьому за допомогою логістичної моделі можна описати взаємозв'язок між кількісними показниками інвестицій та виробництва продукції (рис. 3).

Рівень внесення добрив чи годівлі впливає на інтенсивність і обсяг формування біомаси в сільському господарстві. Таким чином, через регулювання рівня застосування окремих матеріальних факторів (добрив, кормів, стимуляторів росту та ін.) можна впливати на швидкість і результативність процесу трансформації біоресурсів.

Примітка: opt – оптимальний рівень

Рис. 3. Графічна інтерпретація логістичної моделі „ресурси-продуктивність” у рослинництві

Джерело: опрацьовано на основі [4]

При визначенні оптимального рівня інтенсивності та продуктивності біологічного потоку необхідно керуватися згаданим законом максимізації прибутку: збільшувати обсяг застосування матеріального ресурсу доцільно до того часу, поки вартість приросту виробництва готової продукції (граничний дохід) перевищує вартість приросту матеріального ресурсу (граничні витрати) [2].

Зокрема в рослинництві такий економіко-логістичний підхід дозволяє визначити оптимальний рівень урожайності за критерієм максимального прибутку з 1 га. При цьому максимально можливий прибуток досягається при рівності граничного доходу та граничних витрат (табл. 2).

Збільшення урожайності в сільському господарстві понад ситуаційно встановлений оптимальний рівень дає ефект тоді, коли розширюються межі лімітованих факторів (застосовуються нові сорти з іншим потенціалом засвоєння та трансформації ресурсів). Інакше збільшення інтенсивності потоку поживних речовин і, як наслідок – урожайності призводить до зростання логістичних витрат і зменшення обсягу прибутку з одиниці обмеженого ресурсу. Таким обмеженим ресурсом в рослинництві є земельна площа, а в тваринництві – поголів'я.

Таблиця 2

Аналітична таблиця для логістичного обґрунтування рівня інтенсивності та продуктивності біологічного потоку в рослинництві

Урожайність, ц/га	Виручка, грн./га	Витрати на 1 га без вартості добрив, грн.	Витрати з внесення добрив на 1 га						всього, грн.	Валові витрати, грн./га	Граничні витрати, грн./га	Граничний дохід, грн./га	Прибуток, грн./га
			N		P		K						
			кг д.р.*	грн.	кг д.р.*	грн.	кг д.р.*	грн.					
<i>оптимальний рівень урожайності</i>												<i>max</i>	

Примітка: д.р. – діюча речовина; z – певна кількісна величина.

Джерело: власне опрацювання

Оптимальне рішення логістичної моделі буде варіювати залежно від зміни цін на мінеральні добрива та продукцію рослинництва. При підвищенні цін на добрива рівень інтенсивності і продуктивності біологічного потоку доцільно зменшувати, а при підвищенні цін на продукцію – відповідно збільшувати. Сезонне планування обсягів виробництва і цін можливе через використання форвардних контрактів.

Висновки. Ефективність логістичного управління на підприємствах АПК має оцінюватися з урахуванням граничних витрат і доходів. З огляду на це, критерієм ефективності функціонування агрологістичної системи повинна бути не мінімізація, а оптимізація логістичних витрат, яка досягається на основі моделювання.

У системі «ресурсовикористання-продуктивність» логістична оптимізація рівня застосування окремих матеріальних факторів дозволяє визначити економічно найдоцільніші параметри аграрного виробництва та собівартості продукції. Діапазон оптимізації завжди буде залежати від цінової кон'юнктури і варіюватиме відносно рівня цін на ресурси та готову продукцію. Оптимальні параметри системи «ресурсовикористання-продуктивність» в агрологістичній системі будуть змінюватися і при застосуванні нових сортів чи порід з іншим потенціалом засвоєння та трансформації матеріальних і біологічних ресурсів.

Література:

1. Косарева Т.В. Аграрна логістика: сутність і багатоаспектність / Т.В. Косарева // Економіка АПК. – 2008. – № 10. – С. 37-43
2. Макконел К.Р. Економикс / К.Р. Макконел, С.Л. Брю. – М.: «Инфра-М», 2003. – 983 с.
3. Бродский А.К. Краткий курс общей экологии [учебное пособие для ВУЗов] / А.К. Бродский. – СПб: «Деан», 2000. – 224 с.
4. Управління аграрними виробничими ресурсами (Теоретичний та методологічний аспект) / Кер. авт. кол. П.О. Мосіюк. – К.: «Урожай», «Міжнародна фінансова агенція», 1996. – 45 с.

УДК 631.164. 23: 631.173:633.1 (477.53)

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕХНІЧНОГО ОНОВЛЕННЯ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Горбатюк Л.М., аспірантка

Полтавська державна аграрна академія

У статті визначено обсяги інвестицій у технічне оновлення зернової галузі та основні джерела їх формування. Розглянуто переваги та недоліки вітчизняної техніки. Досліджено основні причини, що перешкоджають припливу інвестицій у галузь.

The article outlines the level of investment in technical renovation grain industry and the main sources of their formation. We consider the advantages and disadvantages of domestic appliances. Investigated the main reasons that prevent the inflow of investments into the sector.

Постановка проблеми. За останні 15 років технічне оснащення аграрних підприємств за окремими видами техніки скоротилося у 20-50 разів. До того ж 75-90 % сільськогосподарських машин відпрацювали експлуатаційний ресурс. За відсутності власних коштів і належного бюджетного фінансування аграрних підприємств постала проблема розробки концепції, засад інвестиційного забезпечення та пошуку джерел фінансування технічного оновлення аграрних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові проблеми інвестування сільськогосподарських підприємств досліджують В.Г. Андрійчук, Я.К. Білоусько, П.Т. Саблук, М.Ю. Коденська, М.І. Кісіль, Г.М. Підлісецький та інші вітчизняні і зарубіжні вчені. Незважаючи на велику кількість наукових праць і значні досягнення теорії й практики інвестування є низка питань, які залишаються постійним об'єктом дискусій, зокрема про проблеми інвестиційного забезпечення розвитку технічної бази зернової галузі.